

# เชาว์จิตอัจฉริยะ: (Spiritual Quotient : SQ)

อ. ณัฏฐ์ จันทรเวช\*

## บทคัดย่อ

SQ (Spiritual Quotient) หรือ "เชาว์จิตอัจฉริยะ" เป็นระบบที่ควบคุมกระบวนการรู้ การคิด การกระทำของบุคคล เป็นเชาว์ปัญญาที่มีเฉพาะระบบสมองของมนุษย์เพียงกลุ่มเดียวในบรรดาสสิ่งมีชีวิตทั้งหมด ในเมื่อธรรมชาติสร้างสรรค์ให้มนุษย์มีสิ่งที่ประเสริฐและพิเศษกว่าสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ในโลกนี้ ดังนั้น SQ เป็นจึงเป็นเชาว์ที่ควรได้รับการปลูกฝัง และพัฒนาไม่ให้อยู่ด้อยไปกว่าเชาว์ด้านอื่นๆ SQ เป็นกระบวนการที่บุคคลได้ทราบและตระหนักถึงความสามารถ แรงจูงใจ ทักษะ และรู้จักตัวตนที่แท้จริง โดยไม่ได้รับรู้ผ่านกับดักความต้องการ หรือความคาดหวัง ของบุคคลผู้อยู่ใกล้ชิดอยากให้เป็น เช่น พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หากบุคคลสามารถพัฒนาตนเองตามสิ่งที่ตนเองต้องการได้อย่างแท้จริง ก็จะทำให้บุคคลนั้นค้นพบศักยภาพของตน ทั้งยังสามารถพัฒนาพรสวรรค์นั้นจนเป็นเลิศ และเป็นเอกลักษณ์ของตนได้ รวมทั้งตระหนักถึงคุณค่าและความหมายในชีวิตของตนเอง สามารถพัฒนาตนเองให้พ้นฝ่าอุปสรรค จนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายชีวิตและความใฝ่ฝันของตนเองได้

หากนักศึกษาสามารถตระหนักถึงคุณค่าในชีวิต และหน้าที่ของตนเอง ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการเรียน ชีวิตส่วนตัว ความสิ้นหวังหรือการที่ไม่สามารถดำเนินชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ ก็จะไม่เกิดขึ้นกับบุคคลนั้นเช่นเดียวกัน

## คำสำคัญ

เชาว์จิตอัจฉริยะ SQ

## บทนำ

เชาว์จิตอัจฉริยะ (SQ: Spiritual Quotient) เป็นเรื่องของ "ปัญญาสูงสุด" หรือ "ความเป็นอัจฉริยะ" ที่ลึกลับหรือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ไม่มี ปัจจุบันได้มีนักจิตวิทยาผู้คิดและปัญญา นักจิตประสาท นักเทววิทยาและนักมนุษยวิทยา นักการศึกษา รวมทั้งนักบริหาร และนักจิตวิทยาประยุกต์ทางบุคลิกภาพ ได้สนใจศึกษาระบบของสมองและความอัจฉริยะของมนุษย์

ในระบบของการศึกษาและวิชาการ คำว่า "เชาว์" เป็นเรื่องที่บุคคลากรในวงการต่างก็คุ้นเคยกันดี ไม่ว่าจะเป็น เชาว์ปัญญา (IQ) เชาว์อารมณ์ (EQ) เชาว์การเผชิญปัญหา (AQ) เชาว์ทางจริยธรรม (MQ) และเชาว์สุขภาพ (HQ) ซึ่งในปัจจุบันนักวิชาการต่างก็ให้ความสนใจและทำการศึกษอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพของบุคคลได้เติบโตจนถึงขีดสุด หากเรามองให้ลึกลงไปถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์ และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่มีสมองเช่นเดียวกัน ระบบส่วนใดที่ทำให้มนุษย์เป็นเผ่าพันธุ์เดียวในโลกที่มีระบบสมอง สามารถปกครองโลกนี้ได้เหนือสิ่งมีชีวิตอื่นๆ คำตอบ คือ "เชาว์จิตอัจฉริยะ" (Spiritual Quotient) หรือ SQ นั่นเอง ดังนั้นความพยายามที่จะค้นหาระบบสมองส่วนนี้จึงเป็นที่สนใจของกลุ่มนักวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยา รวมทั้งนักวิชาการต่างๆ มากขึ้น เพราะมันคือระบบสูงสุดที่ควบคุมการรู้ การคิด การกระทำ ความประพฤติ ศีลธรรม ที่หล่อหลอมมาจากข้อมูล ความรู้ทุกชนิดที่ได้มาจนกลายเป็น "เอกลักษณ์ของเรา"

## ความเป็นมาและแนวคิดของเชาว์จิตอัจฉริยะ (SQ)

เชาว์จิตอัจฉริยะ ได้ถูกสร้างและนิยามขึ้นในปี ค.ศ. 1990 โดยนักจิตประสาท (Neuropsychologist) ชาวแคนาดา ชื่อ ศาสตราจารย์ ดร. ไมเคิล เพอร์ซิงเกอร์ (Michael Persinger) ได้ศึกษาทดลองโดยต่อเครื่องกระตุ้นสนามแม่เหล็กเข้าที่ศรีษะ เครื่องนี้จะส่งสัญญาณกระตุ้น ไปยังบริเวณเนื้อสมองส่วนต่างๆ ที่เลือกไว้ หากเครื่องนี้กระตุ้นบริเวณสมองที่เป็นส่วนประสาทสั่งการกล้ามเนื้อในส่วนนั้นๆ ก็จะมีการเคลื่อนไหว หากไปกระตุ้นบริเวณที่เกี่ยวกับการมองเห็น แม้แต่คนตาบอดตั้งแต่กำเนิด ก็ควรมีความรู้สึกที่เหมือนกับการเห็น

\* เจ้าหน้าที่แนะแนวและบริการคำปรึกษา สำนักกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าธนบุรี

เกิดขึ้นด้วย การทดลองกระตุ้นสมองส่วน Temporal Lobe ซึ่งอยู่บริเวณใต้ขมับ พบว่าเกิด การมองเห็นมิติของ "พระเจ้า" หรือ "วิญญาณ" ขึ้น การค้นพบนี้ได้จุดประกายความสนใจในการศึกษาค้นคว้ากันขึ้นอย่างมากมาโดยเฉพาะในกลุ่มนักจิตวิทยาการรู้คิด และปัญญา นักจิตประสาท นักการศึกษา รวมทั้งนักบริหารและนักจิตวิทยาประยุกต์ทางบุคลิกภาพ และการทำงานในสาขาต่างๆ มากมาย ในปี ค.ศ. 2000 ศาสตราจารย์ ดร. ดานาห์ โซฮาร์ (Danah Zohar) นักจิตวิทยาและเทววิทยา มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้สร้างแนวคิด SQ ให้เห็นชัดเจนขึ้น โดยชี้ให้เห็นว่า SQ ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นเรื่องของศาสนา แต่เป็นเรื่องของความต้องการ และพรสวรรค์ในการค้นหาความหมายของประสบการณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการยึดมั่นเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต หากการพัฒนา ไม่เหมาะสมสามารถก่อให้เกิดปัญหาในการดำรงชีวิตและมีโรคทั้งทางร่างกายและจิตใจในรูปแบบต่างๆ ตามมา

ดังนั้น การที่เราจะให้คำจำกัดความ SQ ว่า เป็นเชาว์หรือความฉลาดที่บุคคลใช้ในการตอบปัญหาเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของชีวิต มองการกระทำและการประเมินตนเองในมุมที่กว้างและลึกให้มีความหมายขึ้นมากกว่าคนทั่วไป รวมทั้งการสร้างคุณค่าให้กับตัวเอง (Self Value) การแยกแยะสิ่งต่างๆ ภายใต้กรอบของศีลธรรม จริยธรรม ที่เป็นกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้บุคคลสามารถปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์ที่ตายตัวด้วยความเข้าใจ และเห็นอกเห็นใจอย่างมีขอบเขต ในปัจจุบันเรามีการแยกแยะเชาว์ด้านต่างๆ ออกจากกันอย่างชัดเจน ผู้ที่มีเชาว์ปัญญาสูง (IQ) หมายถึงบุคคลที่เก่งมีระดับสติปัญญาที่สูง ส่วนผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น อย่างมีความสุขได้ในสังคม มีการปรับตัวที่ดี มีการควบคุมตนเองได้ดีมาก เรียกว่าผู้ที่มี "เชาว์อารมณ์" (EQ) ที่ดี ผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าทั้งอยู่ในสภาวะวิกฤตและสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ออกมาได้ เรียกว่า "ผู้ที่มีเชาว์การเผชิญปัญหา" (MQ) หรือแม้แต่ผู้ที่สามารถประคับประคองตนเองให้อยู่ในกรอบศีลธรรม ในการประกอบอาชีพ หรือในทุกย่างก้าวในการดำเนินชีวิตนั้น เรียกว่า "ผู้ที่มีเชาว์ทางจริยธรรม" (AQ) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าเราได้แยกเชาว์ต่างๆ ให้ออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้บางคนที่มีสติปัญญาดี ฉลาดหลักแหลม สามารถประสบความสำเร็จในชีวิตระดับสูง แต่หากขาดซึ่งญาติมิตร เพื่อนฝูงและศีลธรรมในการประกอบวิชาชีพ บางคนมีเพื่อนมาก มีผู้รักใคร่ชอบพอ แต่กลับไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ล้มเหลวในชีวิตบางคนเคร่งในศีลธรรม ความถูกต้องขาดความยืดหยุ่น จนขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความสุขในชีวิต ซึ่งทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าการที่เรา มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากเกินไป หรือน้อยเกินไป ย่อมส่งผลต่อสภาพจิตใจของบุคคลทั้งสิ้น แต่ในแนวคิดของ เชาว์จิตอัจฉริยะ (SQ) จะเน้นถึง ลักษณะบุคลิกภาพ หรือระบบความคิด รูปแบบพฤติกรรมที่ยึดติดและกับดักต่างๆ ทางธรรมชาติของการกระทำซ้ำ ให้เข้ากับความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ มีพลัง มีการยืดหยุ่น และมีสามัญสำนึกแห่งการต่อสู้ชีวิตในจิตใจ จะทำให้เรา พบความสุข และความเข้าใจในตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะช่วยให้เรา สามารถจัดเตรียมการดำเนินวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทั้งกับตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยที่เราไม่ยึดติดกับทางออกของปัญหา หรือทางเลือกทางใดทางหนึ่ง เพราะตามหลักของ SQ แต่ละทางเดินทั้งหมดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็น และเหตุผลของตัวมันเอง

### วิธีการฝึกและพัฒนาเชาว์จิตอัจฉริยะ (SQ)

การที่เราจะฝึกและพัฒนา SQ ของเราได้นั้น ไม่ได้มีอะไรมากมายให้ยุ่งยากเนื่องจาก การพัฒนาและใช้ SQ นั้น เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมต่างๆ ของเรา เช่น การอ่านหนังสือ การทำงาน การแก้ปัญหา การฟัง หรือแม้แต่การทำสมาธิ เพียงแค่เราสามารถตั้งคำถามกับตัวเรา หรือแม้แต่สิ่งต่างๆ ที่เรากำลังกระทำอยู่นั้นว่า เรากำลังทำอะไร อะไรคือความหมาย หรือคุณค่าแห่งชีวิตเราเราจะทำอย่างไร เมื่อล้มเหลว พ่ายแพ้ หดหู่กำลังใจ หรือแม้แต่ต้องอยู่คนเดียว เราแน่ใจหรือว่า IQ หรือ EQ หรือ Q ต่างๆ จะทำให้เราประสบความสำเร็จได้หรือ อะไรคือสิ่งที่คุณต้องการ หรือการที่คุณพยายามที่จะตั้งคำถามในทุกสิ่งที่คุณไม่แน่ใจ และพยายามหาคำตอบของสิ่งนั้นให้เหมาะสมที่สุด โดย การกระทำต่างๆ นั้นวัด SQ ได้จากความลึกของการเข้าสู่แกนกลางของแรงจูงใจในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่ง ดร. โรอาร์ และ ดร. มาร์แชล เรียกว่า "The Lotus of the Self " โดยทั้งสองท่าน ใช้ดอกบัว 6 กลีบ เป็นสัญลักษณ์ แทนตัวตนของบุคคล (Self) ซึ่งเป็นส่วนที่รวมของพลังทั้งหมดของบุคคลในการก่อให้เกิดจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ตามความเข้าใจความหมาย และคุณค่าของชีวิต โดยแบ่งออกเป็น 3 ชั้น โดยชั้นนอกสุด (กลีบดอกบัว 6 กลีบ) แสดงถึง อัตตา (Ego) ส่วนที่ 2 อยู่ระหว่างกลีบและเกสร แสดงถึงแรงจูงใจหรือแรงขับ ความต้องการต่างๆ ที่ทำให้เกิดลักษณะของบุคลิกภาพในแต่ละแบบขึ้นมา และชั้นในสุด คือ เกสรดอกบัว แสดงถึงตัวตนของบุคคล (self) ที่แท้จริง

ดร. ไทโกะ จากมหาวิทยาลัยฟิลิปปินส์ กล่าวว่า การเรียนรู้ในยุคที่ 3 (Third Literacy) มนุษย์เรียนรู้จากคอมพิวเตอร์ แต่ในยุคที่ 4 (Four Literacy) มนุษย์เราจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อต่อสู้กับข้อมูลให้ลึกซึ้งจากอินเทอร์เน็ต SQ จะทำให้เรารู้จักแก้ปัญหาอย่างฉลาด ปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ และก้าวทันความเปลี่ยนแปลง SQ เป็นมาตรวัดระดับการพัฒนาทางจิตที่ทำให้เรา

สร้างความสามารถให้สูงสุด รู้จักจัดการกับสิ่งต่างๆ ให้เพิ่มขึ้น เลิกหลงกับความรู้ทุกอย่างที่มี ต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เสมอ หัดเป็นคนช่างสงสัย จงเปลี่ยนแปลงตัวเองก่อนที่จะถูกเปลี่ยนแปลง อย่ายึดติดกับอาชีพที่สูญเสีย หรือยึดติดกับสาขาที่จบมา หมั่นตรวจสอบวิสัยทัศน์ของตนเองว่า ว่าเป็นวิสัยทัศน์แบบรุก (Active) หรือแบบตั้งรับ (Passive)

### สรุป

จะเห็นได้ว่า เซอร์จิตอัจริยะ จะเน้นถึงลักษณะบุคลิกภาพ หรือระบบความคิด รูปแบบพฤติกรรมที่ยึดติดและกับดักต่างๆ ทางธรรมชาติของการกระทำซ้ำ ให้เข้ากับความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ มีพลัง มีการยืดหยุ่น และมีสามัญสำนึกแห่งการต่อสู้ชีวิต ซึ่งจะช่วยให้เรา สามารถจัดเตรียมการดำเนินวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมทั้งกับตนเองและสิ่งแวดล้อม โดยที่เราไม่ยึดติดกับทางออกของปัญหา หรือทางเลือกทางใดทางหนึ่ง เพราะตามหลักของเซอร์จิตอัจริยะ แต่ละทางเดินนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็น และเหตุผลของตัวมันเอง บางทีบุคคลไม่สามารถเป็นได้อย่างที่ชอบแล้ว แต่มีหลายอย่างที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากบุคคลนั้นต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงจริงๆ การที่เรา รู้จักคิดในแง่มุมต่างๆ ให้เกิดประโยชน์แทนที่จะให้ตันกับความคิดเดิมๆ (Platform) อย่าให้สิ่งใดคุมชะตา เราต้องจริงใจไม่แข่งขันกับใคร วิเคราะห์หาข้อบกพร่องเสมอ เพื่อทำความเข้าใจและแก้ไข ดังนั้นการพัฒนา เซอร์จิตอัจริยะควรจะพัฒนาให้ด้านต่างๆ อย่างสมดุลพร้อมๆ กัน มิใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว เช่นเดียวกัน หากดอกบัวทั้ง 6 กลีบเติบโตและพัฒนาได้เสมอกันดอกบัวนั้นย่อมบานได้อย่างสมบูรณ์ สวยงาม ในทางตรงกันข้าม หากกลีบใด กลีบหนึ่งโตใหญ่ แต่อีกกลีบหนึ่งแคระแกรน ดอกบัวดอกนั้นก็ไม่ได้ถูกมองได้อย่างสมบูรณ์เต็มที่

### เอกสารอ้างอิง

- ชวนะ ภวานันท์ และอุบลวรรณ ภวานันท์. (2545). SQ. Spiritual Intelligence/Quotient ในการ **ประชุมวิชาการประจำปี เรื่อง จิตวิทยาในโลกปัจจุบัน. สมาคมจิตวิทยาแห่งประเทศไทย. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.**
- \_\_\_\_\_. (2548, 3 มีนาคม). SQ เซอร์แห่งจิต เพื่อธุรกิจและการจัดการ. **ประชาชาติธุรกิจ**, น. 6.
- อุบลวรรณ ภวานันท์ (2550). 6 Qs : หนทางสู่ความสุขและความสำเร็จ . ในการ **ประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- เอกชัย แสงอินทร์. (2546). รอบรู้ "ค่า" ที่ทำให้มนุษย์สมบูรณ์แบบ "A to Z Q" [รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์]. **วารสารโลกพลังงาน**, 6(21)
- "IQ to EQ, now we have SQ-Spiritual Quotient!!". Retrieved September 15, 2007, from: <http://www.citehr.com/iq-to-eq-now-we-have-sq-spiritual-quotient-vt19439.html>